

TORSTEN BENGTTSSON

SIDAN 1

Vasatiden

Lärarmaterial

Vad handlar boken om?

Vasatiden ingår i serien *AHA, nu fattar jag*. Här får vi veta hur det var att leva på 1500-talet när Gustav Vasa var kung. Berättelser blandas med fakta.

Lgr 11 Centralt innehåll som tränas

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. (SV åk 4–6)
- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. (SV åk 4–6)
- Tidsbegreppen vikingatiden, medeltiden, stormaktstiden och frihetstiden samt olika syn på deras betydelser. (HI åk 4–6)
- Den svenska statens framväxt och organisation. (HI åk 4–6)

Eleverna tränar följande förmågor

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.
- Använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer.

Lgrs 11 Centralt innehåll som tränas

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. (SV åk 1–6)
- Tidslinjer. Begreppen dåtid, nutid och framtid. (SO åk 1–6)

Eleverna tränar följande förmågor

- Läs, förstå och reflektera över olika texter.
- Jämföra och reflektera över olika historiska händelser, gestalter och tidsperioder.

Venndiagram

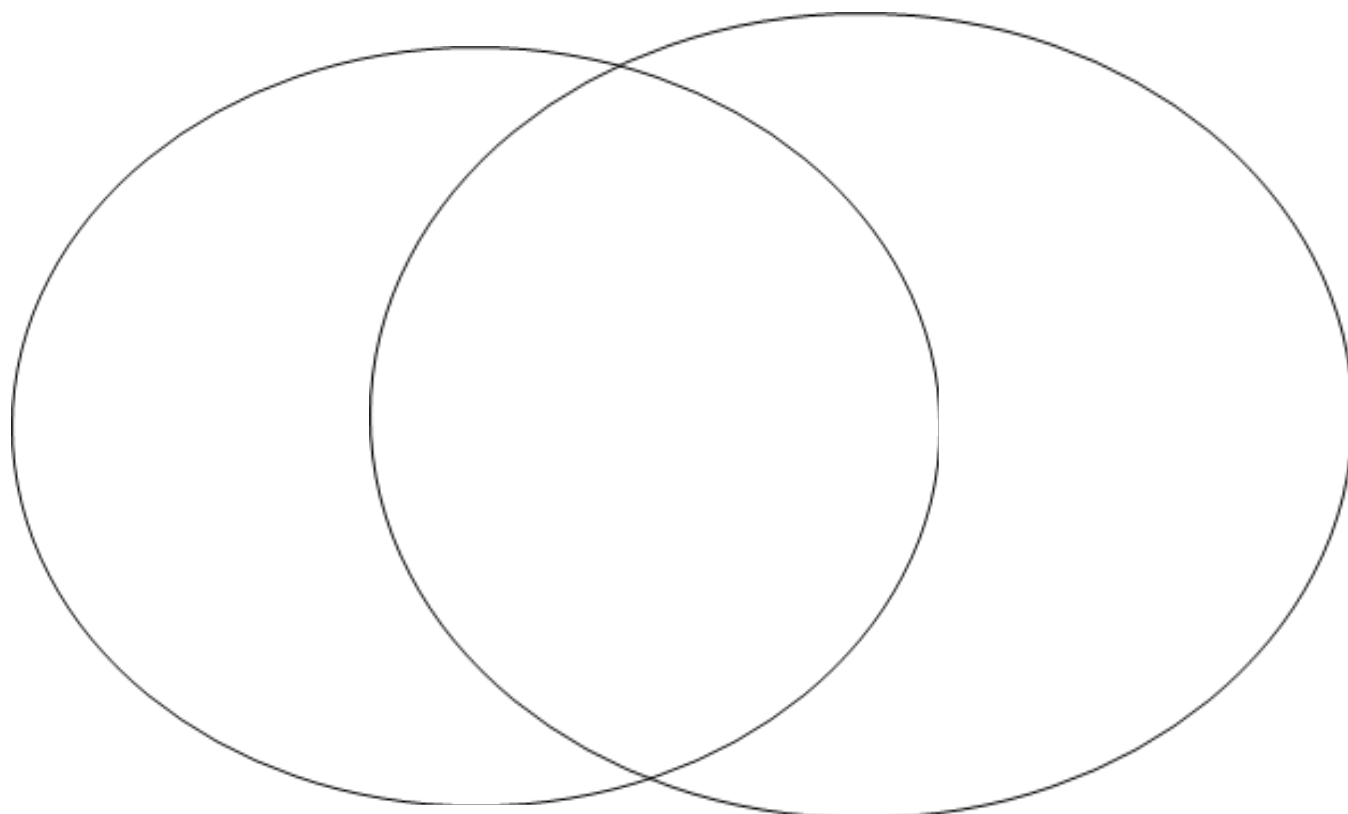
När ni har läst en del av *Vasatiden*, kan ni exempelvis jämföra hur man levde under den perioden med hur vi lever idag. Detta kan ni göra med hjälp av ett Venndiagram. Rita två cirklar som överlappar varandra i mitten, på tavlan. Diskutera med eleverna vilken tid de anser är bäst och varför de tycker så. Skriv vad som är olik i de yttre delarna av cirklarna, och vad som är likt i mitten där cirklarna överlappar varandra. Det kan bli många bra diskussioner och det är ett roligt sätt att arbeta med likt och olik.

Efter att ni har gjort ett Venndiagram tillsammans, kan eleverna göra ett Venndiagram parvis. Låt dem analysera och plocka ut nyckelord från en annan del av texten. Eleverna börjar med att läsa texten. Sedan stryker de under viktiga ord och för in dessa i Venndiagrammet. De kan exempelvis jämföra kyrkans makt under Vasatiden och idag.

Vasatiden

Likt

Vår tid

Vem är det?

En person lämnar klassrummet. De andra i klassen enas om en person från boken som man ska beskriva. När det är klart, kallar ni in personen i klassrummet igen. Denne ska nu försöka lista ut vilken person som beskrivs genom att ställa frågor till en klasskamrat i taget om den utvalda personen, men utan att använda adjektiv.

Exempel på frågor:

- Om personen var ett land, vilket land skulle det då vara?
- Om personen var ett djur, vilket djur skulle det vara?
- Om personen var en superhjälte, vilken superhjälte skulle det vara?

Nyhetsartikel

Eleverna ska låtsas att de är reportrar på en tidning. De ska skriva en "nyhetsartikel" om en historisk händelse från Vasatiden med exempelvis de här rubrikerna:

- När Gustav Vasa rymde från fängelset i Danmark
- Stockholms blodbad
- Storbråk mellan Gustav Vasas söner

Ordarbete

Dela in eleverna i grupper. Varje grupp arbetar med ett ord eller ett begrepp från boken, som de skriver i mitten av fyrfältaren. Eleverna i hemgruppen diskuterar vad ordet/begreppet betyder, illustrerar det och använder det i en mening. När tiden är slut ska alla elever ha fyllt i sina fyrfältare.

Vad betyder ordet?	Rita en bild på ordet.
<div style="border: 1px solid black; width: 300px; height: 50px; margin: 0 auto;"></div>	
Skriv en mening med ordet.	Har du hört ordet förut? Var? Hur känns det att höra ordet?

Facit

Läsförståelse

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Vad kallar vi tiden under 1500-talet och vem är den uppkallad efter?
Vi kallar den för Vasatiden. Den är uppkallad efter kungen Gustav Vasa.
2. Nämn tre länder Sverige var i krig med under denna tid.
Sverige var i krig med Danmark, Polen och Ryssland.
3. Vem var Kristian Tyrann?
Kristian Tyrann var en dansk kung.
4. Vem dödade Gustav Vasas pappa?
Kristian Tyrann dödade Gustav Vasas pappa.
5. Vilka länder har Sverige varit i union med?
Sverige har varit i union med Finland, Norge och Danmark.
6. Hur länge varade befrielsekriget?
Befrielsekriget varade i flera år.
7. Vilket år och datum valdes Gustav Vasa till kung i Sverige?
Gustav Vasa valdes till kung den 6 juni år 1523.
8. Varför firar vi nationaldagen den 6 juni?
Vi firar nationaldagen den 6 juni till minne av att Gustav Vasa blev kung då.
9. Varför bråkade tre av Gustav Vasas söner?
Tre av Gustav Vasas söner bråkade för alla tre ville vara kung.
10. Varför ville Gustav Vasa att hans döttrar helst skulle gifta sig med någon kung eller prins från något annat land?
Det var bra om döttrarna gifte sig med någon från ett annat land för då blev länderna mer som vänner. Man krigar inte gärna mot sin egen släkt.

Frågor mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

11. Fick barn arbeta under Vasatiden? Hitta en mening i boken som styrker ditt svar.
Barn fick arbeta under Vasatiden. En mening från boken som styrker detta är: "Jag började arbeta på slottet när jag var sju år." Detta står på sidan 5.
12. Vad gjorde Gustav Vasa för att ha mindre tandvärk?
Gustav Vasa drack vin för att ha mindre tandvärk.
13. Hur många gånger under Vasatiden var Stockholm danskt?
Stockholm var danskt två gånger under Vasatiden.
14. Varför kallas en händelse under Vasatiden för Stockholms blodbad?
Den kallas för Stockholms blodbad för att Kristian Tyrann högg huvudet av nästan 100 personer på Stortorget i Stockholm.
15. Vilken religion hade vi i Sverige under Vasatiden?
Vi var kristna under Vasatiden i Sverige.

16. Varför var Gustav Vasa skyldig andra länder mycket pengar?
Gustav Vasa var skyldig andra länder mycket pengar eftersom han lånade pengar av dem när Sverige var i krig mot Danmark.
17. Varför behövde människor betala mer skatt till kungen?
Människor behövde betala mer skatt eftersom kungen måste få in pengar för att betala tillbaka sina skulder.
18. Vad arbetade de flesta med under Vasatiden?
De flesta var bönder under Vasatiden.
19. Vad gjorde man för att maten inte skulle ruttna?
För att maten inte skulle ruttna så saltade eller torkade man den.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

20. Varför tror du att många var fega och inte vågade kriga mot Kristian Tyrann?
Eget svar.
21. Vem skulle du vilja vara i boken och varför?
Eget svar.
22. Vad skulle du säga om Gustav Vasas humör?
Eget svar.
23. Ta reda på vad ordet *avrätta* betyder och skriv det här.
Eget svar.
24. Hur tror du man fick tag i kryddor som kom från andra länder?
Eget svar.
25. Skriv hur gammal du är med romerska siffror. Titta på sidan 22 så får du hjälp om du tycker det är svårt.
Eget svar.
26. Skriv tre faktameningar om Vasatiden.
Eget svar.

Ordgömma

G	R	A	V	E	N	S	Ö	D	L	A	K	U	M	T
F	Å	K	G	U	O	N	U	M	P	Å	S	L	A	G
F	E	F	O	I	J	P	U	R	Ö	D	A	R	E	N
U	N	D	R	K	P	Ö	R	A	V	Ö	R	E	S	N
P	A	P	P	R	R	Å	S	N	E	B	Ö	D	E	L
P	Y	L	O	L	Å	T	V	Y	S	M	Y	G	L	E
E	V	R	G	S	T	O	R	E	N	U	N	D	E	R
R	E	F	O	R	M	A	T	I	O	N	O	E	A	L
Ä	S	ÄT	T	E	S	V	A	S	I	I	N	N	K	Ö
R	I	V	E	F	L	Å	D	B	E	O	A	K	L	E
A	F	E	A	S	A	V	A	V	A	N	Ö	N	R	A
V	I	L	P	R	O	Ä	D	E	N	U	P	T	A	K
A	L	T	T	I	N	E	F	G	D	I	S	K	U	A
N	A	G	L	E	Ö	M	M	H	A	L	S	R	Ö	M
T	M	I	E	G	E	R	Ö	V	R	A	A	S	J	U